

Lausunto valtioneuvoston tasa-arvopoliittisen selonteon valmistelusta (VN/22132/2020)

Miesjärjestöjen keskusliitto MJKL kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä lausuntopyyntöstä. Lausunto on annettu vastaamalla sähköisessä lausuntopalvelussa esitettyihin kysymyksiin.

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä.

Isyyden merkityksen huomioimista ja isille tarjottavaa tukea vahvistettava

Lapsiperheiden hyvinvoinnin keskeinen perusta on vanhempien hyvinvoinnista ja kumppanuudesta huolehtiminen. Näin he pystyvät parhaalla mahdollisella tavalla toimimaan siten, että lapset saavat kaiken tarvitsemansa tuen ja turvan. On siksi olennaista, että sekä äitiyden että isyyden hyvinvointiin kiinnitetään asianmukaisesti huomioita – sekä vanhemmat itse, että perheitä tukevat moninaiset tahot ja yhteiskunnalliset rakenteet.

Nykyaikana äideillä ja isillä on yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa läsnä olevaa hoivavanhemmuutta. Isyyden hyvinvoinnista huolehtiminen ei kuitenkaan vielä ole juurtunut riittävästi sosiaali-, terveys- ja kasvatustoimen rakenteisiin. Tilanne on ymmärrettävä, koska isyyden muutos on historiallisesti vielä nuorta. Taustalla ei tokikaan ole kollektiivista halua isyyden väheksymiseen. Kyse on tiedon ja osaamisen ajoittaisesta ohuudesta, joka on vahvistettavissa rakenteita ja koulutusta kehittämällä.

Vanhemmuus jaettava tasavertaisesti erotilanteessa

Kaikkien eron osallisten hyvinvoinnin kannalta on tärkeätä, että vanhempien suhde lapseen säilyy erosta huolimatta. Lasten huollosta ja tapaamisista on siksi sovittava riittävän tasavertaisesti huomioiden myös taloudelliset tekijät.

1.12.2019 voimaan tulleessa uudessa lastenhuoltolaissa on säädetty monista tasavertaisen erovanhemmuuden kannalta tärkeistä asioista. Esimerkiksi vuoroasuminen on vihdoin mukana laissa. Oikeuskäytännöissä ja vanhempien keskinäisissä sopimuksissa vuoroasumisperiaatteen mukaisesti oli toimittu monissa tapauksissa jo pitkään, hyvin tuloksin. Laissa on kuitenkin vielä kehitettävää muun muassa sen suhteen, miten vuoroasumisen taloudelliset vaikutukset tasavertaistaetaan.

Poikien ja nuorten miesten syrjäytymiseen puututtava tuloksellisesti

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääviä poikia ja nuoria miehiä on 30,2 % ikäluokasta 15–24-vuotiaat, eli noin 94.800 kpl (Tilastokeskus 2020). He ovat vakavassa syrjäytymisvaarassa, koska koulutus ja työ ovat merkittäviä hyvinvointia ja osallisuutta edistäviä elementtejä.

Isäsuhteen vaaliminen vähentää lasten syrjäytymisriskiä. Tämä on tärkeä ottaa huomioon lasten huollosta ja tapaamisesta erotilanteessa sovittaessa. Hyvän isäsuhteen omaavilla lapsilla on todettu olevan myös vähemmän mielenterveys- ja käyttöhäiriöitä kuin vertaisillaan, joilla isähahmoa ei ole, tai suhde on ohut ja etäinen (Sarkadi ym. 2008; Majdandžić ym. 2018).

MIESJÄRJESTÖJEN KESKUSLIITTO

Mies- ja naisnäkökulma tulee huomioida yhtäläisesti lainsäädännössä ja viranomaisrakenteissa

Hyvinvoinnin ja sukupuolten välisen tasa-arvon vaalimisessa keskeistä on eri osapuolten välinen yhteistyö. Hyvinvointi- ja tasa-arvotyön onkin tärkeää olla symmetristä nais- ja miesnäkökulman suhteen. Kumpaakin näkökulmaa eri vivahteineen tulee kuulla ja arvostaa, ja tällaista dialogista yhteistyötä on vahvistettava.

Mies- ja nais erityistä osaamista vahvistettava sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla

Hyvinvointia tarkastellaan monissa yhteyksissä sukupuolierityisestä, ihmisen sukupuolen ja sen vaikutuksia huomioivasta näkökulmasta. Tämä on tärkeää, jotta miesten ja naisten hyvinvointiin liittyvät erityispiirteet tulevat näkyviksi ja paremmin ymmärretyiksi. Tällöin on mahdollista kehittää uusia työmuotoja ja työn sisältöjä sekä tarjota miehille ja naisille heidän eri elämäntilanteisiinsa kohdennettua apua. Muun muassa isien kanssa tehtävä työ, miesten eroauttaminen sekä sukupuolierityinen poikatyö ovat käytännön esimerkkejä siitä, kuinka toimintaa ja työmuotoja on luotu kohderyhmän tarpeet ja erityisyys tiedostaen. Tulokset sukupuolierityisyyteen perustuvasta työstä ovat hyviä.

Miehillä on naisiin verrattuna enemmän haasteita hakea apua erilaisiin henkilökohtaisiin vaikeuksiin tai kuormittaviin elämäntilanteisiin. Sillä, onko kyse ystäviltä haettavasta avusta, matalan kynnyksen vertaistuesta tai ammatillisesta avusta, ei välttämättä ole suurta eroa. Tutkimusten mukaan merkittävä osa psyykkistä kuormittuneisuutta kokevista miehistä ei ole palveluiden piirissä. Yleistä myös on, että apua haetaan usein vasta silloin, kun ongelmat ovat pitkittyneet ja erityisesti tunnetasolla monimutkaistuneet.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

1. Ammattilaisille ja viranomaisille on tarjolla perus- ja täydennyskoulutusta isyyden merkityksestä perheiden hyvinvoinnille, ja tukipalveluja sekä alkavaan isyyteen että isyyden eri kriiseihin on kattavasti tarjolla
2. Yhteishuoltajuus ja vuoroasuminen on oletusarvoinen ratkaisu erotilanteessa, ja tuet, etuudet ja kulut jaetaan tasavertaisesti vanhempien henkilökohtaisiin tuloihin suhteutettuina
3. Poikien ja tyttöjen koulutuserot ovat kaventuneet, ja rakenteellisesti huolehditaan siitä, ettei eroja enää juurikaan pääse syntymään
4. Naiset ja miehet huomioidaan tasavertaisesti viranomaistyössä ja sukupuolivaikutusten arviointi on valtavirtaistettu
5. Sukupuolierityinen hyvinvointiosaaminen on pysyvä osa alan peruskoulutusta

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

Suomi vaikuttaa Euroopan unionissa ja muussa kansainvälisessä toimintaympäristössä niin, että mieserityiset tasa-arvokysymykset otetaan mukaan nais erityisten kysymysten rinnalle.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopolitiikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi?

Laki ”eräiden naisjärjestöjen valtionavusta” tulee laajentaa koskemaan myös vastaavia miesjärjestöjä, jotta nämäkin voisivat hakea valtionapua

Lainsäädännöllä on turvattava myös Miesjärjestöjen keskusliitolle mahdollisuus valtionavun hakemiseen. Miesjärjestöjen keskusliitto on tasa-arvoa edistävien miesjärjestöjen kattojärjestö. Vastaavasti Naisjärjestöjen keskusliitto on tasa-arvoa edistävien naisjärjestöjen kattojärjestö. Lainsäädännöllä on turvattu Naisjärjestöjen keskusliiton toimintaa; Miesjärjestöjen keskusliitolle vastaavan valtionavun hakeminen ei ole mahdollista.

Tilanne vaikeuttaa merkittävästi Miesjärjestöjen keskusliiton mahdollisuuksia toimia tasavertaisena kumppanina Naisjärjestöjen keskusliiton kanssa tasa-arvon edistämistyössä. Siksi esitämme, että ”Laki eräiden naisjärjestöjen valtionavusta” (8.6.2007/663) muutetaan nykyisen hallituskauden aikana muotoon ”Laki eräiden nais- ja miesjärjestöjen valtionavusta”.

Tasa-arvolain 1 § tulisi korjata tasavertaiseksi siten, ettei naisia tai miehiä ensisijaisteta lain kohderyhmänä suhteessa toisiinsa

Tasa-arvolain 1 § määrittää tasa-arvotyön ydintarkoituksen. Nykyisessä muodossaan se on liiaksi tulkinnanvarainen ja ohjaa monesti tasa-arvopolitiikka erityisesti naisten aseman parantamiseen. Tällä hetkellä lain 1 § alkaa seuraavasti: ”Tämän lain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä.”

Jotta suomalaisen tasa-arvopolitiikka koettaisi ilman tulkinnanvaraava tasa-arvoiseksi, ja jotta se näkyisi myös symmetriana naisten ja miesten tukemisessa, pykälää tulisi muuttaa poistamalla tarkoituspäälän ensimmäisestä lauseesta loppuosa ”...sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä”. Mihin eri tasa-arvohaasteisiin sitten halutaan vaikuttaa, voidaan kirjata erilliseksi pykäläksi, jolloin esimerkiksi naisten työelämäkysymykset säilyvät yhtenä tärkeänä tasa-arvopoliittisena tavoitteena, ja mukaan voidaan ottaa myös miesten kokemia tasa-arvohaasteita.

Tasa-arvon toteutumisen kannalta ei ole olennaista ensisijaistaa tai arvottaa eri ryhmien haasteita suhteessa toisiin. Rakentavampaa, juurtuvampaa ja yhteistyötä vahvistavampaa on toimia yhteistyössä itse kunkin haasteita kuullen ja huomioiden.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

(Ei huomioita tähän kohtaan.)

Muut huomiot

Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

(Ei huomioita tähän kohtaan.)

Helsingissä 22.1.2021

Miesjärjestöjen keskusliitto ry